

Міністерство освіти і науки України Харківський національний
університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра прикладної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-педагогічної
роботи
“ _____ ” _____ 20__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни
Психологія прийняття рішень

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 05 соціальні і поведінкові науки

Спеціальність: психологія

Освітня програма: психологія

Вид дисципліни:

Зк: нормативна / за вибором / факультатив

Факультет психології

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету психології
___ червня 2020 року, протокол № _____

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Милославська О.В., к.психол.н., доцент

Програму схвалено на засіданні кафедри прикладної психології

Протокол від 4 червня 2020 року, № 7

Завідувач кафедри _____ Ірина КРЯЖ

Програму погоджено методичною комісією факультету психології

Протокол від _____ 2020 року, № ____

Голова методичної комісії _____ Юлія ГІМАЄВА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Психологія прийняття рішень» складена відповідно до першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності історія, філологія, математика, хімія, фізика.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Психологія прийняття рішень» є необхідною складовою професійної підготовки майбутніх фахівців, і знайомить з психологічними концепціями та моделями, закономірностями та механізмами, техніками та прийомами прийняття індивідуальних та колективних рішень, типовими логічними помилками та пастками мислення в процесі прийняття рішень, а також способами їх уникнення.

1.1. Метою курсу є надати студентам знання про психологічну природу процесу прийняття рішень та розвинути практичні навички прийняття індивідуальних і колективних рішень.

1.2. Завдання курсу – ознайомити студентів із психологічними концепціями прийняття рішень, основними стилями та типами рішень, специфікою прийняття рішення в умовах невизначеності та ризику, способами уникнення пасток мислення на кожному етапі прийняття рішення; сформуванати навички прийняття індивідуальних і групових рішень з використанням сучасних технологій прийняття рішень та надання кваліфікованої допомоги індивідові та колективу у формуванні оптимального способу прийняття рішень.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Психологія прийняття рішень» пов'язаний з такими дисциплінами, як «Загальна психологія», «Соціальна психологія», «Психологія управління», «Організаційна психологія».

1.3. Кількість кредитів - 3

1.4. Загальна кількість годин - 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	-
Семестр	
6 -й	-
Лекції	
32 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
год.	-
Лабораторні заняття	
год.	-
Самостійна робота	
58 год.	-

1.5. Формування компетенцій

Знання та розуміння / Knowledge and understanding : знання психологічної природи процесу прийняття рішень, змісту та специфіки основних психологічних моделей прийняття рішень, типових логічних помилок та пасток мислення на різних етапах прийняття рішень, феноменів індивідуальних та колективних рішень.

Застосування знань та розуміння / Applying knowledge and understanding : уміння організовувати процес прийняття рішення як індивідуально так і в групі, застосовувати різні стратегії, сучасні методи та техніки для прийняття оптимального рішення, аналізувати причини бар'єрів та обмежень у процесі прийняття індивідуальних і групових рішень.

Формування тверджень / Making judgements : критичний аналіз проблеми, яку потрібно розв'язати, виокремлення найсуттєвіших аспектів; напрацювання альтернативних варіантів рішення проблеми; аналіз та оцінка критеріїв і обмежень, що впливають на рішення; оцінювання (зважування) альтернативних варіантів за допомогою різних стратегій; прийняття оптимального варіанту рішення.

Комунікативні навички / Communication skills : уміння представляти результати теоретичних та емпіричних досліджень у різному форматі на наукових конференціях різних рівнів; володіти прийомами ефективною самопрезентації під час публічного виступу; вміння вести наукову дискусію в рамках усного спілкування.

Навички навчання / Learning skills : здатність удосконалювати уміння та навички організації процесу прийняття оптимальних рішень в різних сферах життєдіяльності як окремої людини так і соціуму, ґрунтуючись на відомих психологічних феноменах, способах та механізмах, стратегіях та техніках прийняття рішень.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. Вступ до психології прийняття рішень

Тема 1. Основні поняття психології прийняття рішень (2 год.)

Природа процесу прийняття рішень. Особа, що приймає рішення (ОПР). Вплив типу особистості та типу мислення на процес прийняття рішення. Помилки у прийнятті рішень. Прийоми, що допомагають приймати рішення. Особливості прийняття рішень у професійній психологічній діяльності.

Тема 2. Прийоми і методи прийняття рішень (2 год.)

Встановлення пріоритетів. Принцип Парето (співвідношення 80:20). Аналіз АБВ. Принцип Ейзенхауера. Основи делегування.

Тема 3. Планування та управління часом (4 год)

Основи планування робочого часу. Принципи і правила планування робочого часу. Система планування робочого часу. Методи планування робочого часу.

Стратегія «управління часом» як управління власною діяльністю. Зміна сприйняття часу. Аналіз використання часу.

Тема 4. Постановка цілей (4 год.)

Сутність та функціональний характер цілей. Знаходження цілей. (Що я хочу?) Ситуаційний аналіз. (Що я можу?).. Інструменти досягнення цілей. Категоризація використання часу. Техніка Ейзенхауера. Планування справ. Розподіл зусиль. Управління цілями.

Змістовний модуль 2. Психологічні чинники прийняття рішень

Тема 5. Основні життєві цінності людини (4 год.)

Роль цінностей і ціннісних орієнтацій у розвитку особистості. Класифікація цінностей. Методики діагностування системи цінностей особистості.

Тема 6. Креативне мислення та прийняття рішень (4 год.)

Поняття "мислення" як пізнавального процесу. Поняття креативного мислення. Інноваційне та адаптивне мислення. Вплив мислення та креативності на прийняття рішень.

Тема 7. Емоційні процеси та прийняття рішень (4 год.)

Емоції, почуття, емоційні стани, стрес. Емоційний інтелект. Вплив емоцій на прийняття рішень.

Змістовний модуль 3. Прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику

Тема 8. Феномени прийняття індивідуальних рішень (2 год.)

Ефекти оцінки ймовірностей випадкових подій. Ефекти оцінки та вибору альтернатив. Оціночні ефекти після прийняття рішення (ефект надмірної впевненості, феномен когнітивного дисонансу).

Тема 9. Феномени прийняття колективних рішень (2 год.)

Ефект поляризації. Феномен «group-think». Ефект «соціальної фасилітації». Ефект «соціальних лінощів». Ефекти «обсягу» і «складу» групи, що приймає рішення. Ефект «асиметрії якості рішень». Ефект конформізму.

Тема 10. Співвідношення раціонального та інтуїтивного при прийнятті рішень (2 год.)

Дві системи мислення (автоматична швидка та раціональна повільна). Можливості та функції Системи 1 та Системи 2. Помилки інтуїтивного мислення. Вплив когнітивних ілюзій та ілюзій сприйняття на прийняття рішень. Феномен праймінгу (передування). Поняття когерентності та когнітивної легкості при прийнятті рішень. Вплив емоцій (настрою) на прийняття рішень.

Тема 11. Прийняття рішення в умовах невизначеності / ризику (2 год.)

Толерантність до невизначеності. Квадрат Декарта як техніка прийняття рішень. Ілюзії розуміння та прогнозування при прийнятті рішень. Інтуїція як розпізнавання. Набуття інтуїтивних вмінь. Помилка планування. Оптимістичне спотворення.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	сам роб.		л	п	лаб	інд	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовний модуль 1. Вступ до психології прийняття рішень												
Тема 1. Основні поняття психології прийняття рішень	2	2				4						
Тема 2. Прийоми і методи прийняття рішень	2	2				4						
Тема 3. Планування та управління часом	4	4				6						
Тема 4. Постановка цілей	4	4				6						
Разом за модулем 1	12	12				20						
Змістовний модуль 2. Психологічні чинники прийняття рішень												
Тема 5. Основні життєві цінності людини	4	4				6						
Тема 6. Креативне мислення та прийняття рішень	4	4				6						
Тема 7. Емоційні процеси та прийняття рішень	4	4				6						
Разом за модулем 2	12	12				18						
Змістовний модуль 3. Прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику												
Тема 8. Феномени прийняття індивідуальних рішень	2	2				5						
Тема 9. Феномени прийняття колективних рішень	2	2				5						
Тема 10. Співвідношення раціонального та інтуїтивного при прийнятті рішень	2	2				5						
Тема 11. Прийняття рішення в умовах невизначеності / ризику	2	2				5						
Разом за модулем 3	8	8				20						
Усього годин	32	32				58						

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ, ЛАБОРАТОРНИХ) ЗАНЯТЬ (не передбачено планом)

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Вивчення наукової літератури та конспектування першоджерел до тем 1-11	50
2	Підготовка та розробка творчого завдання з курсу «Психологія прийняття рішень»	8
	Разом	58

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ (не передбачено планом)

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль полягає у підготовці та розробці творчого завдання. За кожне заняття студент отримує 2 бали. Творче завдання, що складається з розробки Програми з постановки цілей, яку студенти представляють у вигляді презентації (Power Point, Microsoft Word та подібні формати). Творче завдання оцінюється в 28 балів.

У якості підсумкового семестрового заходу передбачено складання заліку. Залікова робота є письмовою роботою, яка складається з написання завдання: Прийняття рішення за допомогою методу "Шість капелюхів Е. Де Боно". Оцінюється у 40 балів. Сумарна кількість балів становить – 60.

8. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Поточний контроль та самостійна робота				Разом	Залік	Сума
Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3	Розробка програми Постановки цілей	60	40	100
Мах=12	Мах=12	Мах=8	Мах=28			

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
80-89	добре	
70-79		
60-69	задовільно	
50-59		
1-49	незадовільно	не зараховано

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Ариели Д. Предсказуемая иррациональность. Скрытые силы, определяющие наши решения. ЗАО «Манн, Иванов и Фербер», 2010. – 229 с.
2. Боно Э. Искусство думать. Латеральное мышление как способ решения сложных задач. – М.: Альпина Паблишер, 2015. – 172 с.
3. Друкер Эффективное принятие решений. М., 2006.
4. Канеман Д. Думай медленно... решай быстро. – М.: АСТ, 2013. – 656 с.
5. Петровська І.Р. Психологія прийняття рішень: Методичні матеріали до навчального курсу / І. Р. Петровська. – Львів, 2018. – 36 с.
6. Помиткіна Л. В. Психологія прийняття особистістю стратегічних життєвих рішень: монографія / Любов Віталіївна Помиткіна. – К.: Кафедра, 2013.
7. Хиз Ч. Ловушки мышления. Как принимать решения, о которых вы не пожалеете / Чип Хиз, Дэн Хиз». – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2014. – 317 с.

Додаткова література:

8. Боно Э. Научите себя думать. Самоучитель по развитию мышления. – Питер., 2005. – 288 с.
9. Грабовська С.Л. Психологічні аспекти комунікаційного менеджменту організації : навч. посібник / С. А. Грабовська. - Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. - 456 с.

10. Канеман Д., Словик П., Тверски А. Принятие решений в неопределенности: Правила и пребеждения / Пер. с англ. – Х.: Изд-во Институт прикладной психологии «Гуманитарный центр», 2005. – 632 с.
11. Кирхлер Э., Шрот А. Принятие решений в организациях / Пер. с нем. – Х.: Изд-во Институт прикладной психологии «Гуманитарный центр», 2004. – 160 с.
12. Орликовський М.О., Осовська Г.В., Ткачук В.І. Самоменеджмент: практикум: навч. посіб. для студ. вузів / Орликовський М.О., Осовська Г.В., Ткачук В.І. – К.: Кондор-Видавництво, 2012. – 410 с.
13. Плаус С. Психология оценки и принятия решений / Перевод с англ. – М.: Информационно-издательский дом «Филинь», 1998. – 368 с.
14. Петруня Ю. Є., Говоруха В. Б., Літовченко Б. В. та ін. Прийняття управлінських рішень. Навч. посіб./ за ред. Ю. Є. Петруні. – 2-ге вид. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 216 с.
15. Ситник В.Ф. Системи підтримки прийняття рішень: Навчальний посібник, К.: - КНЕУ, 2004. – 614 с.
16. Тополенко О.О. Модель впливу психологічних чинників на процес прийняття управлінських рішень. Збірник наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка. – К., 2008.
17. Фьоре Н. Психология убеждения. Лёгкий способ перестать откладывать дела на потом. — М.: Манн, Иванов и Фербер, 2013.
18. Ariely, Dan (2000). Controlling information flow: Effects on consumers' decision making and preference. *Journal of Consumer Research*, 27 (2), 233–248.
19. Ariely, Dan & Zauberan, Gal (2000). On the making of an experience: The effects of breaking and combining experiences on their overall evaluation. *Journal of Behavioral Decision Making*, 13, 219–232.
20. Ariely, Dan & Wertenbroch, Klaus (2002). Procrastination, Deadlines, and Performance: Self-Control by Precommitment. *Psychological Science*, 13 (3), 219–224.
21. Mussweiler T. (2002). The Malleability of Anchoring Effects. *Experimental Psychology*, 49(1), 67-72.

10. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. У чому полягає сутність “прийняття рішень”?
2. Що таке встановлення пріоритетів?
3. Які переваги роботи за пріоритетами?
4. Які прийоми і методи прийняття рішень Ви знаєте?
5. У чому полягає сутність принципу Парето?
6. Що означає аналіз АБВ?
7. Що таке принцип Ейзенхауера? У чому його сутність?
8. Як можна визначити терміновість та важливість задач?
9. Що таке делегування?
10. Які правила делегування Ви знаєте?
11. Надайте визначення поняттям "мислення", "креативне мислення".
12. Яким чином мислення та креативне мислення пов'язані з процесом прийняття рішень?
13. Емоції та емоційні стани, їх роль у прийнятті рішень.
14. Що таке емоційний інтелект?
15. Яким чином цінності пов'язані з прийняттям рішень?
16. Основні моделі прийняття рішень.
17. Феномени прийняття індивідуальних рішень.
18. Проблема зволікання і самоконтролю (прокрастинація) при прийнятті рішень.
19. Оціночні ефекти після прийняття рішення (ефект надмірної впевненості, феномен когнітивного дисонансу).
20. Ефект «соціальних лінощів». Феномен «вивченого дисонансу». Ефекти «обсягу» і «складу» групи, що приймає рішення.
21. Психологічні бар'єри та обмеження при прийнятті рішень (Р. Мокшанцев).
22. Класифікація та характеристика стилів прийняття рішень.
23. Співвідношення раціонального та інтуїтивного при прийнятті рішень.